

Skoindustrin i Örebro

Örebro är skostaden framför andra. Redan tidigt började man i socknarna kring Kumla och Örebro att tillverka skor på landsbygden. Detta kallades för partiskomakeri och betyder att man i hemmen och tillverkade ett parti skor som sedan såldes. Tidigare hade varje enskild person gått till en skomakare och beställt ett par skor som denne sedan tillverkade. En förläggare sålde sedan de partitillverkade skorna över stora områden. Ofta kunde det vara så att förläggaren tillhandahöll de råvaror som behövdes för att man skulle kunna sitta i hemmen och tillverka skorna. Denna tidiga industri var vanlig under merkantilismen.

Vid 1900-talets början hamnade många partiskomakare i ekonomisk kris. Som en följd av detta kom en sammanslagning att ske och det bildades verkstäder där flera skomakare samarbetade. Effektiviteten höjdes och priserna kunde sänkas. Nu började också maskiner, konstruerade i USA, att göra sitt intrång. Många nya skofabriker växte fram och många av dem fanns i Örebro. År 1913 fanns enligt officiell statistik 85 skofabriker i Sverige och av dem låg 24 stycken i Örebro och sysselsatte ca 2300 arbetare.

Anledningen till att skoindustrin i Örebro blivit så stark berodde på att det fanns en utvecklad organisation för handeln, både vad det gällde de färdiga produkterna och råvarorna. Därutöver fanns den kunniga arbetskraften som kunde anställas som arbetsledare.

Under 1920- och 30-talen växte skoindustrin i omfattning samtidigt som branschen fick stora problem med överdimensionering. Under 30-talets ekonomiska kris gick många skofabriker i konkurs och omkring 1938 hade branschen stabiliserat sig igen. Hälften av den svenska skoindustrin var nu belägen i Örebro län.

Under 1940-talet kom produktionen av militärskor att skapa god sysselsättning till en början medan det under själva krigstiden blev brist på råvaror vilket ledde till arbetslöshet för många. Efter kriget steg efterfrågan av skor i takt med att levnadsstandarden ökade. Vid 1950-talets mitt började problemen att hopa sig för de svenska skotillverkarna. De tullar, som hade skyddat den svenska skoindustrin sedan början av 1890-talet, togs då bort och importen släpptes i praktiken fri. Detta kom att innebära ett dråpslag mot den svenska skoindustrin. Från en importnivå understigande 5% vid början av 1950-talet mångfaldigades importen så snabbt, att år 1966 i det närmaste hälften av skokonsumtionen i landet baserades på importerade skor. De svenska skofabrikanterna klarade inte av konkurrensen från de betydligt billigare utländska skorna. Fabriksnedläggningarna började och den sista skofabriken – Rex skofabrik – i Örebro lades ner 1981.

Källa: *Från bergslag och bondebygd 1988-89. Skoindustrin – Närkes ära*. Årsbok för Örebro läns hembygdsförbund och Stiftelsen Örebro läns museum. Kumla tryckeri 1990. Finns i referensbiblioteket vid ArkivCentrum Örebro.